

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

1959 – 50 – 2009

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΕΚΤΟΥ

της προσφυγής αριθ. 1722/07

που κατατέθηκε από τον ΰ.ΰ.

κατά της Ελλάδας

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας στις 25 Ιουνίου 2009 σε τμήμα αποτελούμενο από τους:

Nina Vajić, *πρόεδρο*,

Χρήστο Ροζάκη,

Khanlar Hajiyev,

Dean Spielmann,

Sverre Erik Jebens,

Giorgio Malinverni,

Γιώργο Νικολάου, *δικαστές*,

και τον Søren Nielsen, *γραμματέα τμήματος*.

Λαμβάνοντας υπόψη την πιο πάνω αναφερόμενη προσφυγή που κατατέθηκε στις 20 Δεκεμβρίου 2006,

Λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν από την εναγόμενη κυβέρνηση και εκείνες που κατατέθηκαν σε απάντηση από τον προσφεύγοντα,

Αφού διασκέφθηκε, εκδίδει την ακόλουθη απόφαση:

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

Ο προσφεύγων, κύριος ΰ.ΰ. , είναι ένας έλληνας υπήκοος που έχει γεννηθεί το 1938 και κατοικεί στην Αθήνα. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η

Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους απεσταλμένους του αντιπροσώπου της, κύριο Σ. Σπυρόπουλο, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και την κυρία Σ. Τρέκλη, δικαστική αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

A. Οι συνθήκες της υπόθεσης

Τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης, όπως εξετέθησαν από τους διαδίκους, μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

Στις 21 Μαρτίου 1961, ο προσφεύγων προσελήφθη ως δημοσιογράφος από την ανώνυμη εταιρία «Αθηναϊκό Πρακτορείο Ειδήσεων». Στις 30 Νοεμβρίου 1998, το εν λόγω Πρακτορείο προέβη σε διακοπή της σύμβασης εργασίας του προσφεύγοντος με την αιτιολογία ότι αυτός είχε πάνω από τριάντα πέντε έτη εργασίας στο ενεργητικό του και ότι είχε συνεπώς συμπληρώσει την απαιτούμενη ηλικία για τη συνταξιοδότησή του. Ο προσφεύγων δικαιούτο πλήρη σύνταξη.

Ο εργοδότης του προσφεύγοντος υπολόγισε αρχικά την αποζημίωση αποχώρησης στη βάση του νόμου 2112/1920 που ρύθμιζε τις προϋποθέσεις απόλυσης των εργαζομένων στον ιδιωτικό τομέα. Δυνάμει του εν λόγω νόμου, η αποζημίωση που έπρεπε να χορηγηθεί στον προσφεύγοντα λόγω της συνταξιοδότησής του ανέρχεται σε 12.280.954 δραχμές (36.040 ευρώ περίπου), ποσό το οποίο εκτίθετο στην κατάσταση που έδωσε ο εργοδότης στον προσφεύγοντα. Στη συνέχεια, ο εργοδότης προέβη σε μία συνδυασμένη εφαρμογή των άρθρων 2 του νόμου 173/1967, 1 του νομοθετικού διατάγματος 618/1970 και 33 του νόμου 1876/1990, διατάξεις που ρύθμιζαν το όριο αποζημίωσης σε περίπτωση απόλυσης από το Δημόσιο. Ειδικότερα, σύμφωνα με το συνδυασμό των εν λόγω διατάξεων, στις περιπτώσεις που εργοδότης είναι το Δημόσιο, ένα νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή μία επιχείρηση δημόσιου χαρακτήρα, η αποζημίωση λόγω απόλυσης δεν μπορεί να υπερβεί το ποσό των 1.500.000 δραχμών (4.402 ευρώ περίπου). Δυνάμει των εν λόγω διατάξεων, στον προσφεύγοντα καταβλήθηκε το ποσό των 1.500.000 δραχμών ως αποζημίωση για τη συνταξιοδότηση.

Στις 19 Μαΐου 1999, ο προσφεύγων κατέθεσε αγωγή αποζημίωσης ενώπιον του Πρωτοδικείου Αθηνών. Ειδικότερα, ζητούσε τη διαφορά μεταξύ του ποσού που του είχε χορηγηθεί και εκείνου που προέβλεπε ο νόμος 2112/1990, ήτοι 10.780.954 δραχμές (30.638 ευρώ περίπου). Στις 4 Ιανουαρίου 2001, το Πρωτοδικείο Αθηνών απέρριψε την αγωγή του (απόφαση αριθ. 6/2001).

Στις 7 Δεκεμβρίου 2004, ο προσφεύγων άσκησε αίτηση αναίρεσης κατά της απόφασης αριθ. 6/2001, το μόνο ένδικο βοήθημα που προέβλεπε το εθνικό δίκαιο. Στις 26 Ιουνίου 2006, ο Άρειος Πάγος επικύρωσε την απόφαση αριθ. 6/2001. Ειδικότερα, το ανώτατο δικαστήριο έκρινε ότι το Αθηναϊκό Πρακτορείο Ειδήσεων είναι μία ανώνυμη εταιρία που υπόκειται στον έλεγχο του Δημοσίου, του μοναδικού μετόχου της. Συμπέρανε ότι ο εργοδότης του προσφεύγοντος βρισκόταν υπό την αιγίδα του Δημοσίου και αποτελούσε επιχείρηση κοινής ωφελείας. Ο Άρειος Πάγος δέχθηκε επιπλέον ότι η εφαρμοστέα εν προκειμένω νομοθεσία ήταν σύμφωνη προς το άρθρο 4 του Συντάγματος, διάταξη που καθιέρωνε την αρχή της ισότητας, και προς το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ.1.

Επιπλέον, ο Άρειος Πάγος υπογράμμισε ότι «ο νομοθέτης συνέδεσε τη μείωση της καταβλητέας αποζημίωσης λόγω διακοπής της σύμβασης με το καθεστώς του εργοδότη, αποβλέποντας προδήλως στην ανακούφιση του Δημοσίου, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και των επιχειρήσεων και οργανισμών κοινής ωφελείας. Υφίστανται πράγματι λόγοι δημοσίου συμφέροντος, καθώς οι εν λόγω δαπάνες (ήτοι οι αποζημιώσεις απόλυσης) και το κόστος των παρεχόμενων από τις επιχειρήσεις κοινής ωφελείας υπηρεσιών βαρύνουν τον φορολογούμενο». Ο περιορισμός της αποζημίωσης εφαρμοζόταν όταν η σύμβαση εργασίας είχε λυθεί κατόπιν της θέσης του νόμου σε ισχύ, ανεξαρτήτως του έτους κατά το οποίο η εν λόγω σύμβαση είχε συναφθεί. Αν η σύμβαση είχε υπογραφεί πριν τη θέση του νόμου σε ισχύ, δεν τίθετο ζήτημα αναδρομικότητας, με την έννοια των άρθρων 2 του αστικού κώδικα και 24 του εισαγωγικού κεφαλαίου του αστικού κώδικα, διότι ο νόμος ρύθμιζε τις έννομες σχέσεις που γεννήθηκαν μετά τη θέση του σε ισχύ (απόφαση αριθ. 1396/2006).

B. Το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο και η πρακτική

Το άρθρο 3 § 1 του νόμου 2112/1920 προβλέπει ότι ο εργοδότης οφείλει να αποζημιώσει τον εργαζόμενο όταν προβαίνει σε απόλυσή του χωρίς προειδοποίηση. Το άρθρο 8 του νόμου 3198/1955 διεύρυνε εν μέρει την εν λόγω υποχρέωση αποζημίωση ενός εργαζόμενου σε περίπτωση καταγγελίας της σύμβασης εργασίας όταν ο τελευταίος συμπληρώσει το όριο ηλικίας συνταξιοδότησης.

Σύμφωνα με το άρθρο 2 § 2 του νόμου 173/1967, όταν εργοδότης είναι η διοίκηση ή νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, τράπεζες, επιχειρήσεις και

οργανισμοί κοινής ωφελείας που επιχορηγούνται από το Δημόσιο, η οφειλόμενη αποζημίωση δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να υπερβεί τις 240.000 δραχμές. Το όριο αυτό αυξήθηκε στη συνέχεια και διαδοχικά σε 600.000 δραχμές το 1974, 1.000.000 δραχμές το 1980, 1.150.000 δραχμές το 1985, 1.500.000 δραχμές το 1990 και 15.000 ευρώ το 2003.

Το Αθηναϊκό Πρακτορείο Ειδήσεων δημιουργήθηκε το 1905 υπό τη μορφή ενός ιδιωτικού οργανισμού *sui generis* που υπαγόταν στο δημόσιο δίκαιο. Με προεδρικό διάταγμα της 2 Ιουλίου 1994, έγινε ανώνυμη εταιρία με μοναδικό μέτοχο το Δημόσιο. Τελεί υπό την αιγίδα του υπουργού συντονισμού ο οποίος διορίζει τον γενικό διευθυντή καθώς και τον πρόεδρο και τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου του Πρακτορείου. Ο προϋπολογισμός αυτού χρηματοδοτείται από επιχορηγήσεις του Δημοσίου. Εντούτοις, το προσωπικό του Πρακτορείου εξομοιώνεται με εκείνο των ελληνικών ημερήσιων εφημερίδων (εφετείο Αθηνών, απόφαση αριθ. 6885/1979).

ΑΙΤΙΑΣΗ

Επικαλούμενος το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ.1, ο προσφεύγων παραπονείται για παραβίαση του δικαιώματός του για σεβασμό της περιουσίας του.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι η μείωση, από τον εργοδότη του, της συνταξιοδοτικής αποζημίωσής του, απόφαση η οποία επικυρώθηκε εν συνεχεία από τα εθνικά δικαστήρια με την αιτιολογία ότι το Αθηναϊκό Πρακτορείο Ειδήσεων είναι μία επιχείρηση κοινής ωφελείας, μείωσε την αξία των απαιτήσεών του χωρίς να εξυπηρετεί λόγο δημοσίου συμφέροντος. Επικαλείται το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ.1, σύμφωνα με το οποίο:

«Έκαστο φυσικό ή νομικό πρόσωπο έχει δικαίωμα στον σεβασμό της περιουσίας του. Κανείς δεν μπορεί να στερηθεί της ιδιοκτησίας του παρά μόνον για λόγους δημόσιας ωφέλειας και σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από τον νόμο και τις γενικές αρχές του διεθνούς δικαίου.

Οι προηγούμενες διατάξεις δεν θίγουν το δικαίωμα των Κρατών να θεσπίζουν τους νόμους που κρίνουν απαραίτητους για να ρυθμίσουν τη χρήση

των αγαθών σύμφωνα με το γενικό συμφέρον και να εξασφαλίσουν την πληρωμή των φόρων ή άλλων συνεισφορών ή των προστίμων.»

α) Καταρχήν, η Κυβέρνηση αμφισβητεί την εφαρμογή του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ.1 εν προκειμένω, για τον λόγο ότι ο προσφεύγων δεν διέθετε «περιουσία» με την έννοια αυτού του άρθρου. Επικαλείται τη νομολογία του Δικαστηρίου, μεταξύ άλλων, στις υποθέσεις *Αρβανίτης και 39 άλλοι κατά Ελλάδα*ς ((déc.), no 43596/98, 15 Ιουνίου 1999)) και *Ιακωβάκης κατά Ελλάδα*ς, ((déc.), no 28207/02, 2 Οκτωβρίου 2003), όπου εγείρονταν τα ίδια ζητήματα με την παρούσα υπόθεση, και βάσει της οποίας το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ.1 δεν μπορεί να ερμηνευθεί ως ότι δίδει το δικαίωμα σε μία καθορισμένου ποσού αποζημίωση απόλυσης. Εν προκειμένω, όταν ο προσφεύγων προσελήφθη το 1962 από το Αθηναϊκό Πρακτορείο Ειδήσεων, δεν υφίστατο περιορισμός στο ποσό της αποζημίωσης σε περίπτωση καταγγελίας της σύμβασης εργασίας. Ο εν λόγω περιορισμός θεσπίστηκε νομοθετικά το 1967.

Ο προσφεύγων ανταπαντά ότι η αποζημίωση που καταβάλλεται κατά την απόλυση ενός μισθωτού αποτελεί μία αμοιβή, ήτοι ένα αντιστάθμισμα για την μακρόχρονη προσφερθείσα εργασία από την οποία ο εργοδότης αποκόμισε οφέλη. Επιπλέον, δεδομένου ότι η θεμιτή προσδοκία προστατεύεται στο πεδίο του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ.1 και λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι προσελήφθη το 1961, περίοδο κατά την οποία το Πρακτορείο ειδήσεων λειτουργούσε ως ιδιωτικός οργανισμός, οι περιοριστικές διατάξεις του νόμου 173/1967 δεν έπρεπε να εφαρμοστούν στην περίπτωση του.

Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ένας προσφεύγων δεν μπορεί να υποστηρίξει ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ.1 παρά στο μέτρο που οι αποφάσεις που καταγγέλλει αφορούν την «περιουσία» του με την έννοια αυτής της διάταξης. Η έννοια της «περιουσίας» μπορεί να καλύψει τόσο την «υφιστάμενη περιουσία» όσο και τις περιουσιακές αξίες, συμπεριλαμβανομένων των απαιτήσεων, δυνάμει των οποίων ένας προσφεύγων μπορεί να υποστηρίξει ότι έχει τουλάχιστον μία «θεμιτή προσδοκία» να αποκτήσει την πραγματική απόλαυση ενός δικαιώματος κυριότητας. Αντιθέτως, η ελπίδα να του αναγνωρισθεί ένα δικαίωμα κυριότητας το οποίο αδυνατεί να ασκήσει πραγματικά δεν μπορεί να θεωρηθεί «περιουσία» με την έννοια του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ.1, και το ίδιο ισχύει για μία υπό αίρεση αξίωση, η οποία ματαιώνεται λόγω της μη πλήρωσης της αίρεσης (*Πρίγκηπας Hans-*

Adam του Λιχτενστάιν κατά Γερμανίας [GC], no 42527/98, §§ 82-83, CEDH 2001-VIII και *Gratzinger et Grantzigerova κατά Δημοκρατίας της Τσεχίας* (déc.) [GC], no 39794/98, § 69, CEDH 2002-VII).

Το Δικαστήριο σημειώνει ότι ο προσφεύγων προσελήφθη το 1961 από το Αθηναϊκό Πρακτορείο Ειδήσεων, οργανισμό επιχορηγούμενο και εξαρτώμενο από το Δημόσιο και είχε συμπληρώσει την ηλικία συνταξιοδότησης στις 30 Νοεμβρίου 1998, ημερομηνία κατά την οποία το εν λόγω Πρακτορείο προέβη σε διακοπή της σύμβασης εργασίας του. Κατά την ημερομηνία αυτή, ο προσφεύγων δικαιούτο πλήρη σύνταξη η οποία έπρεπε να του καταβληθεί από τους ασφαλιστικούς οργανισμούς στους οποίους υπαγόταν. Επιπλέον αυτής της σύνταξης, ο προσφεύγων έπρεπε να εισπράξει εφάπαξ μία αποζημίωση συνταξιοδότησης, όπως προβλέπεται για όλους του μισθωτούς του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα από τους νόμους 2112/1920 και 3198/1995. Από το 1967 ορίστηκε ωστόσο όριο, με το νόμο 173/1967, για την αποζημίωση που θα καταβαλλόταν στα άτομα που είχαν προσφέρει τις υπηρεσίες τους εντός της διοίκησης ή σε νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, επιχειρήσεις και οργανισμούς κοινής ωφελείας και επιχειρήσεις επιχορηγούμενες από το Δημόσιο. Το όριο αυτό αυξήθηκε πολλές φορές μεταξύ του 1974 και 2003. Κατ'εφαρμογή του νόμου 173/1967, ο εργοδότης του προσφεύγοντος μείωσε σε 1.500.000 δραχμές, που αποτελούσε εκείνη την περίοδο το καθορισθέν όριο, το ποσό που θα του κατέβαλλε. Βάσει ενός πρώτου υπολογισμού που πραγματοποίησε ο εργοδότης, το οφειλόμενο ποσό μόνο στη βάση των νόμων 2112/1920 και 3198/1995 ανερχόταν σε 12.280.954 δραχμές.

Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι εκτός από το δικαίωμα σε πλήρη σύνταξη, ο προσφεύγων είχε συνεπώς δικαίωμα, κατά την ημερομηνία συνταξιοδότησής του, και στην καταβολή αποζημίωσης, κάτι που είχε εξάλλου αναγνωρισθεί τόσο από τον εργοδότη του όσο και από τα επιληφθέντα δικαστήρια και αποτελεί περιουσιακό δικαίωμα με την έννοια του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ.1.

Καταθέτοντας αγωγή ενώπιον του Πρωτοδικείου Αθηνών στις 19 Μαΐου 1999, ο προσφεύγων ζήτησε τη διαφορά μεταξύ του ποσού που του είχε χορηγηθεί και εκείνου που προβλεπόταν από τους νόμους 2112/1920 και 3198/1995, ήτοι 10.780.954 δραχμές. Σκοπός του ήταν ως εκ τούτου να λάβει μία αποζημίωση ενός καθορισμένου ποσού.

Κατά την άποψη του Δικαστηρίου, ο προσφεύγων δεν μπορούσε να αγνοήσει, το 1998, το γεγονός ότι από το 1967 ο νομοθέτης είχε θεσπίσει ένα όριο για την

αποζημίωση που οφειλόταν στους μισθωτούς του δημοσίου τομέα οι οποίοι συνταξιοδοτούνταν, καθώς ο εν λόγω νόμος είχε ήδη εφαρμοσθεί, ειδικότερα, όπως προκύπτει από τις αποφάσεις του πρωτοδικείου και του Αρείου Πάγου, σε άλλους μισθωτούς του Αθηναϊκού Πρακτορείου Ειδήσεων.

Εν κατακλείδι, το Δικαστήριο εκτιμά ότι τον Νοέμβριο του 1998, ημερομηνία κατά την οποία οφειλόταν η επίδικη αποζημίωση, ο προσφεύγων δεν είχε δυνάμει του εθνικού δικαίου ούτε ένα δικαίωμα ούτε μία «θεμιτή προσδοκία», με την έννοια της νομολογίας του Δικαστηρίου (*Korecký κατά Σλοβακίας* [GC], αριθ. 44912/98, ECHR 2004-IX), να του καταβληθεί πραγματικά το σύνολο της προβλεπόμενης από τους νόμους 2112/1920 και 3198/1995 αποζημίωσης. Δε διέθετε ως εκ τούτου «περιουσία» με την έννοια του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ.1.

Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω και υπό το φως των συνθηκών της παρούσας υπόθεσης, το Δικαστήριο θεωρεί ότι συντρέχει λόγος να γίνει δεκτή η ένσταση της Κυβέρνησης.

Έπεται ότι η προσφυγή είναι καθ'ύλην ασύμβατη προς τις διατάξεις της Σύμβασης και πρέπει να απορριφθεί κατ'εφαρμογή του άρθρου 35 §§ 3 και 4.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο, ομόφωνα,

Κηρύσσει την προσφυγή απαράδεκτη.

(υπογραφή)

Søren Nielsen

Γραμματέας

(υπογραφή)

Nina Vajić

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου

εγγράφου από τα γαλλικά.

Αθήνα, 10 Αυγούστου 2009.

Ο μεταφραστής

Αλέξανδρος Πετρουτσόπουλος